

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha**

Olympiáda v českém jazyce, 38. ročník, 2011/2012 – okresní kolo

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. a) Popište, jak a od čeho jsou utvořena slova *cukrářka* a *salátka*.
Pro naše nové lahůdkářství přijmeme cukrářku a salátku.

b) Uveďte, které z nich je utvořeno systémově a které nikoli, a vysvětlete proč.

c) Jeden z tvarů *cukrářku* a *salátku* může být (v jiné souvislosti) i tvarem jiného slova.
Napište 1. pád jednotného čísla tohoto slova.

2. Nevhodně stylizované věty nebo souvětí upravte.
 - a) *Bylo rozhodnuto uspořádat výstavu fotografií oceněných pracovníků a nových výrobků.*

 - b) *Započítává se příjem toho z rodičů, který je vyšší.*

 - c) *Pošlete životopis s fotografií v českém a anglickém jazyce.*

3. V písňovém textu, z něhož je následující ukázka, si autorka pohrává s významy slov i jejich tvary:
*Orlice zas šumí nad splavem,
odpusť mi,
modlím se, ať všechno přestanem.*
 - a) Napište infinitiv, ke kterému ve spisovné češtině patří podtržený slovní tvar.

 - b) Z významového hlediska patří do textu jiné podobně znějící sloveso. Napište jeho infinitiv i příslušný tvar vhodný pro daný kontext.

4. Replika B v následujícím dialogu může nabývat různých významů podle toho, jak interpretujeme přídavné jméno *čistý*. Doplňte dialog třemi různými variantami repliky A tak, aby přídavné jméno *čistý* mělo pokaždé jiný význam. Uvedené významy popište.
A:
B: *Holku nech, ta je čistá.*

5. Ve zpravodajském pořadu chtěli autoři užít ustálená slovní spojení. Výsledné formulace jsou však poněkud neobvyklé. Vysvětlete, jak tato neobvyklost vznikla a proč nepůsobí příliš obratně.
- i) *Železnice vede údolím podél řeky Kysuce; romantika by se tady dala krájet.*

 - ii) *Vrstvy společnosti, které mají něco společného s kriminalitou, mi jdou vážně proti srsti.*
6. a) Do každé z následujících dvojic vět doplňte dvojici podstatných jmen se stejným kořenem tak, aby se shodovaly přípony podstatných jmen užitých v lichých větách a přípony jmen užitých v sudých větách.
- i) *Z se ozýval potlesk. – Z našich vztahů se sousedními státy není přijetí tohoto zákona dobrý nápad.*
 - ii) *Uvědomil si, že se spletl, a rychlým krokem odešel ke správnému autobusu. – Z jeho k tomuto problému cítím nepochopení.*
 - iii) *Ještě než si lehl do spacáku, vylil na trochu vody. – V jeho vědeckého zájmu bylo zkoumání zkamenělin z okolí Prahy.*
- b) Užijte ve větě nebo slovním spojení dvojici podstatných jmen, která jsou odvozena stejnou dvojicí přípon jako v bodě a) a která mají stejný význam (jsou vzájemně zaměnitelná).
7. Rozdělte podtržená slova do dvou skupin podle významu a jeho vztahu k stavbě slova a své rozdělení odůvodněte.
- a) *Zakoupíte-li si ke kalhotkám i podprsenku, získáte třicetiprocentní slevu.*
 - b) *V tomto dílu krtek vystupuje ve svých pověstných kalhotkách s kapsami.*
 - c) *Mozeček (latinsky „cerebellum“) slouží k udržování rovnováhy.*
 - d) *Příznivci bezmasých jídel si mohou vybrat mezi smaženým sýrem a květákovým mozečkem.*
 - e) *Maminka popadla Pepíčka za ručičku a rychle ho vyšoupla za dveře kuchyně.*
 - f) *Pravidelná roční údržba hodin na radniční věži byla letos poměrně rozsáhlá: vyčistili jsme hodinový stroj, oživilo barvy na ciferníku a vyměnili osy obou ručiček.*

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámkova 3, 101 00 Praha 10**

**Olympiáda v českém jazyce, 38. ročník, 2011/2012 – okresní kolo
II. kategorie**

Slohový úkol

Ukaž problému cestu, jinak neodejde

Vyberte si jeden konkrétní problém – nepište obecné úvahy – a zpracujte zadané téma libovolnou formou. Doporučená délka 25–30 řádek.

Okresní kolo OČJ 2011/2012 – 38. ročník – II. kategorie – řešení:

1. a) Příklad řešení: slovo *cukrářka* je odvozeno od podstatného jména *cukrář* příponou *-k(a)*, slovo *salátka* je odvozeno od podstatného jména *salát* příponou *-k(a)*.
b) Příklad řešení: Systémově je utvořeno slovo *cukrářka*, protože pojmenování žen vykonávajících určité povolání obvykle odvozujeme od mužských podob těchto pojmenování (*cukrář*), nikoliv od názvů výrobků (*salát*).
c) *salátek*

Bodování: a) za správnou odpověď – 1 bod;
b) za vhodné vysvětlení – 2 body;
c) za uvedení správného slova – 1 bod.

Celkem tedy **4 body**.

2. Příklad řešení:

- a) *Bylo rozhodnuto uspořádat výstavu nových výrobků a fotografií oceněných pracovníků.*
b) *Z příjmů rodičů se započítává ten, který je vyšší.*
c) *Pošlete životopis v anglickém a českém jazyce spolu s fotografií.*

Bodování: a) za každou vhodně upravenou větu – 1 bod.

Celkem tedy **3 body**.

3. a) *přestat*; b) *přestát*: (ať všechno) *přestojíme*

Bodování: a) za uvedení náležitého infinitivu – 1 bod;

- b) za uvedení náležitého slovesa i slovního tvaru – 2 body.

Celkem tedy **3 body**.

4. Příklad řešení:

Ať se jdou nejdřív umýt! – čistý, neušpiněný, umytý

Sem mi žádnéj feťák nepoleze! – čistý, neužívající drogy

Prohledej všechny, někdo z nich musí mít pistoli. – čistý, neozbrojený

Nasadte jim všem pouta. – čistý, nevinný

Bodování: za každé výstižné doplnění včetně významového vymezení adjektiva – 1 bod.

Maximálně tedy **3 body**.

5. Řešení: i) *romantika by se tady dala krájet*: obvykle se užívá o (těžkém, vydýchaném) vzduchu, o tmě, husté mlze apod. nebo přeneseně o dusné, nepříjemné atmosféře; v daném případě chtěl autor vyjádřit intenzitu svého prožitku;

- ii) *jdou mi proti srsti*: kontaminace frazémů *jít na nervy* a *být proti srsti*

Bodování: za 2 výstižná vysvětlení – **2 body**;

- za 1 výstižné vysvětlení – 1 bod.

6. a) *hlediště, hlediska; stanovišti, stanoviska; ohniště, ohnisku.*

- b) Příklad řešení: *bahniště – bahnisko, spáleniště – spálenisko, strniště – strnisko.*

Bodování: a) za 3 správné dvojice – 2 body;

- za 2 dvojice – 1 bod.

- b) za vhodnou dvojici – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **3 body**.

7. b), e) – pojmenování malého objektu, leckdy s vyjádřením kladného citového vztahu;

- a), c), d), f) – pojmenování svébytného objektu bez ohledu na jeho velikost (nelze nahradit nezdobnějším pojmenováním).

Bodování: za obě správně vymezené a zdůvodněné skupiny – **2 body**. Při nesprávném přiřazení jednoho slova nebo nevýstižném vymezení odečtete 1 bod.

Celkem maximálně 20 bodů.

8. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: **0–10 bodů**. Využijte celého bodového rozpětí.